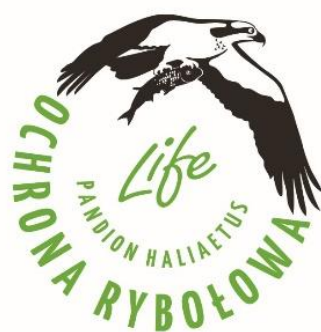

Raport z realizacji projektu LIFE

"OCHRONA RYBOŁOWA *PANDION HALIAETUS* NA WYBRANYCH OBSZARACH SPA NATURA 2000 W POLSCE"

LIFE15/NAT/000819

30/11/2021

< LIFEPandionPL >

Warszawa 30 listopada 2021

*Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu LIFE,
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Komitetu Ochrony Orłów*

Spis treści:

1. Podsumowanie realizacji projektu
2. Uwarunkowania realizacji projektu
3. Cele projektu
4. Obszar realizacji projektu:
5. Realizacja działań projektu LIFE
6. Osiągnięte efekty projektu

Fot. Cezary Korkosz

1. Podsumowanie realizacji projektu

Projekt pt.: "Ochrona rybołowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce" był realizowany w latach 2016-2021. Beneficjentem projektu była Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych oraz Komitet Ochrony Orłów.

Odpowiadając na zidentyfikowane zagrożenia dla rybołowów prowadziliśmy działania w celu zwiększenia bazy pokarmowej oraz bezpieczeństwa ptaków na akwenach. Zwiększyliśmy również liczbę potencjalnych miejsc gniazdowania montując sztuczne platformy na drzewach oraz słupach wysokiego napięcia. Nasz projekt miał także ważny wymiar edukacyjny, który realizowany był poprzez warsztaty dla interesariuszy, konkursy edukacyjne oraz działania informacyjne w mediach. Projekt miał wpływ na świadomość społeczną dotyczącą ochrony przyrody ze szczególnym uwzględnieniem na problem ochrony ptaków drapieżnych. W realizację projektu oprócz zespołu DGLP oraz KOO zaangażowano około 100 osób, w tym pracowników Lasów Państwowych, ekspertów ornitologów i ichtiologów, wolontariuszy i urzędników.

Projekt w znaczący sposób uzupełnił wiedzę ornitologów o populacji rybołowów w Polsce. Działania monitoringowe zainicjowane dzięki rozpoczęciu projektu LIFE i kontynuowane w latach 2018-2021 przyczyniły się do znacznego zwiększenia wiedzy o metodach prowadzenia dalszej ochrony tego gatunku. Uzyskane odpowiedzi dotyczące zagrożeń dla populacji oraz metody ich ograniczania będą skutkować poprawą warunków bytowania ptaków.

Powołana do życia grupa wolontariuszy oraz pracownicy Lasów Państwowych uczestniczących w projekcie stanowią zaangażowaną grupę osób, która w dłuższej perspektywie będzie dalej wspierać ochronę rybołowów.

Zamontowane platformy na słupach oraz na drzewach będą służyły ptakom jeszcze przez wiele lat. Część z nich może zostać zajęta, a część stanowić gniazda dodatkowe, z których ptaki będą korzystać okazjonalnie. Jest to kluczowe działanie mogące przynieść istotną zmianę populacji rybołowów, (zamontowane platformy na słupach wysokiego napięcia powinny zainteresować m.in. populację niemiecką tego gatunku).

2. Uwarunkowania realizacji projektu

Rybołów jest jednym z najrzadszych lęgowych ptaków szponiastych w Polsce. Gatunek ten umieszczony jest w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a także w Polskiej Czerwonej Księdze zwierząt, gdzie ma status VU – gatunek narażony na wyginięcie. Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem o ochronie gatunkowej zwierząt rybołów wymaga ochrony czynnej. Obecnie w Polsce jest gatunkiem, o wysokim statusie zagrożenia, dla którego utrzymanie stabilnej populacji wymaga podjęcia działań ratunkowych.

Rybołów jest gatunkiem kosmopolitycznym gniazdującym prawie na wszystkich kontynentach. W Europie gniazduje od Szkocji, przez Skandynawię, wschodnie i północne Niemcy, Polskę, Białoruś, Litwę, Łotwę i Estonię, po rozległe obszary Rosji. Niewielkie populacje występują ponadto we Francji i na niektórych wyspach na Morzu Śródziemnym. Na Starym Kontynencie 90% jego populacji zamieszkuje Szwecję, Finlandię, Norwegię i Rosję, gdzie gnieździ się razem około 9 tys. par. Silne populacje zasiedlają również Niemcy i Wielką Brytanię (razem około 1 tys. par). Rozległe areale lęgowe znajdują się też w Ameryce Północnej, Australii i Oceanii.

Znaczący spadek liczebności rybołowów w Polsce przypada na początek XX w. Jest to okres rozpoczynający doskonalenie i rozpowszechnienie broni palnej w wielu warstwach społecznych. W konsekwencji był to czas eksterminacji wszystkich gatunków ptaków drapieżnych uważanych za „szkodniki”. Tylko na samym Śląsku w tym okresie zabijano corocznie do 30 rybołowów. W wielu krajach (w tym także w Polsce), wymieranie dużej liczby gatunków trwała do drugiej połowy XX w.

Dodatkowo w drugiej poł. XX w. ogromne straty w populacjach wielu ptaków szponiastych poczyniło powszechne stosowanie w Europie środków ochrony roślin, w tym głównie DDT. Wiele szkodliwych pestycydów i innych toksycznych substancji spływało wówczas z pól i fabryk do gleby i wody zatruwając ryby będące jedynym pokarmem rybołowa. To powodowało zaburzenie w gospodarce wapniowej u samic ptaków szponiastych, obniżając jakość skorupki i doprowadzając do utraty lęgów.

Stopniowo od pocz. lat 70-tych XX w. następuje widoczna odbudowa euroazjatyckiej populacji rybołowa. W wielu krajach ograniczono lub wycofano z użycia DDT oraz rozpoczęto wieloletnie badania i projekty ochronne, które istotnie przyczyniły się do zwiększenia liczebności tego gatunku. W Wielkiej Brytanii (w Szkocji), po wyłączeniu na pocz. XX w., pierwszy lęg odnotowano w 1954 roku. Po 20 latach było już tam 14 stanowisk lęgowych a rybołowy stały się światowym symbolem ochrony przyrody. W latach 2000-2014 odnotowano szybki wzrost europejskiej populacji rybołowa prawie we wszystkich krajach; w sumie przybyło ponad 1300 par. Ptaki w ciągu ostatnich 15 lat powróciły do Portugalii, Danii oraz Walii i Anglii. Najwyższy wzrost liczebności w tym czasie nastąpił w Norwegii (+53%), bardzo wysoki w Niemczech i Szkocji oraz w Szwecji.

Jedynie i jednocześnie bardzo silne spadki liczebności w latach 2000-2014 odnotowano w trzech sąsiadujących ze sobą krajach: Ukrainie, Polsce, i Litwie.

Za główne przyczyny spadku populacji rybołowów w latach 1990-2014 uznaje się następujące zagrożenia:

1. Ograniczeniu zasobności pokarmowej żerowisk.

Dotychczas przeprowadzone analizy przez Instytut rybactwa Śródlądowego wskazywały, że w wielu regionach Polski brakowało optymalnych warunków pokarmowych dla rybołowa. Związane mogło to być z niewystarczającą bazą żerową w jeziorach będącą skutkiem przełowienia wielu jezior w wyniku intensywnej gospodarki rybackiej oraz powszechnego zwyczaju łowienia ryb przez ludzi w Polsce w celach konsumpcyjnych. Poważnym problemem może też być nieodpowiednia przejrzystość wody spowodowana eutrofizacją jezior, co okresowo może obniżyć sukces łowiecki i w konsekwencji gniazdowy rybołowa.

2. Prześladowaniu na żerowiskach.

Ze względu na częste korzystanie przez ptaki ze stawów hodowli ryb (zarówno przez osobniki lęgowe, jak i przelatujące przez nasz kraj kilka tysięcy ptaków z populacji skandynawskiej), część hodowców nie toleruje ich obecności. Powtarzające się informacje o płoszeniu ptaków rybożernych, wśród których jest również rybołów, wskazują na to, że na ten gatunek wywierana jest silna presja ze strony człowieka. Płoszenie ptaków wpływa negatywnie na sukces łowiecki rybołowów i tym samym na sukces lęgowy. Czynnikiem ograniczającym liczebność rybołowów mogła być redukcja (nielegalny odstrzał) ptaków (M. Bielewicz 2013). Powyższe informacje potwierdzają dane gromadzone od wielu lat przez Komitet Ochrony Orłów, które świadczą że najliczniej ofiarami nielegalnego odstrzału padają ptaki migrujące.

3. Braku optymalnych miejsc lęgowych.

Rybołowy wymagają do założenia gniazda bardzo starych i wysokich drzew lub jeśli ich brak, innych tego rodzaju miejsc, z których mają dobry punkt obserwacyjny oraz ułatwiony dołot. Dlatego także w Polsce notuje się dość często (ca 15%) lęgi na słupach energetycznych. Prowadzone w Niemczech działania czynnej ochrony rybołowów ogniskują się na przygotowywaniu dla rybołowów sztucznych gniazd na słupach sieci wysokiego napięcia. Obecnie szacunkowo w takich miejscach gniazduje około 75% niemieckiej populacji rybołowa. W Finlandii 40% gniazd rybołowów znajduje się na specjalnie dla nich założonych platformach nadrzewnych.

3. Cele projektu:

Celem projektu było objęcie szczegółową i kompleksową ochroną wszystkich stanowisk rybołówów *Pandion haliaetus* w Polsce na obszarach sieci Natura 2000. Krótkofalowym celem projektu było zatrzymanie spadku liczebności populacji rybołowa, a następnie uzyskanie wzrostu liczebności populacji rybołówów o 20% pomiędzy 2014 a 2021 rokiem.

Cel projektu został osiągnięty poprzez realizację następujących etapów:

- Identyfikacja wszystkich stanowisk rybołówów i czynników stanowiących dla nich zagrożenie we wszystkich stanowiskach w Polsce położonych na obszarach Natura 2000 SPA, wraz z analizą czynników ograniczających występowanie rybołówów na obszarach sieci Natura 2000 SPA.
- Objęcie specjalną ochroną wszystkich znanych stanowisk poprzez powołanie sieci opiekunów gniazd i stanowisk.
- Objęcie monitoringiem satelitarnym 21 rybołówów przez 3 lata.
- Odtworzenie stanowisk rybołówów poprzez budowę nowych 232 gniazd na drzewnych oraz 50 gniazd na słupach wysokiego napięcia.
- Zwiększenie bazy żerowej na ich łowiskach w obszarach Natura 2000 SPA w Polsce oraz wzrost wiedzy osób zarządzających jeziorami i stawami.
- Zawiązanie ścisłej współpracy międzynarodowej poprzez wykorzystanie wiedzy i doświadczeń z Niemiec, Szwecji, Finlandii i Szkocji oraz transfer najlepszych praktyk na tereny Litwy. Organizacja dwóch konferencji międzynarodowych oraz 3 warsztatów prowadzonych przez ekspertów z zagranicy w celu zwiększenia wiedzy o najlepszych praktykach ochrony rybołówów zagranicą.
- Wypracowanie wytycznych dotyczących współpracy międzyinstytucjonalnej w celu wykrywania lub zapobiegania przestępstwom na przyrodzie "Wildlife Crimes".
- Wypracowanie wytycznych dla zrównoważonej gospodarki rybackiej w rejonach występowania rybołowa.
- Wypracowanie wytycznych dotyczących ochrony rybołowa dla Europy Środkowej.
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat występowania i biologii rybołówów w Polsce poprzez realizację konkursów dla dzieci, szkolenia specjalistyczne oraz kampanię w mediach promującą realizację projektu oraz ochronę rybołowa.

4. Obszar realizacji projektu:

Realizacja działań w terenie była prowadzona na wybranych 12 obszarach Natura 2000. Obszary wybrane do projektu charakteryzują się mozaiką siedlisk, znacznym udziałem różnowiekowych obszarów leśnych z dużym udziałem jezior oraz stawów gospodarczych.

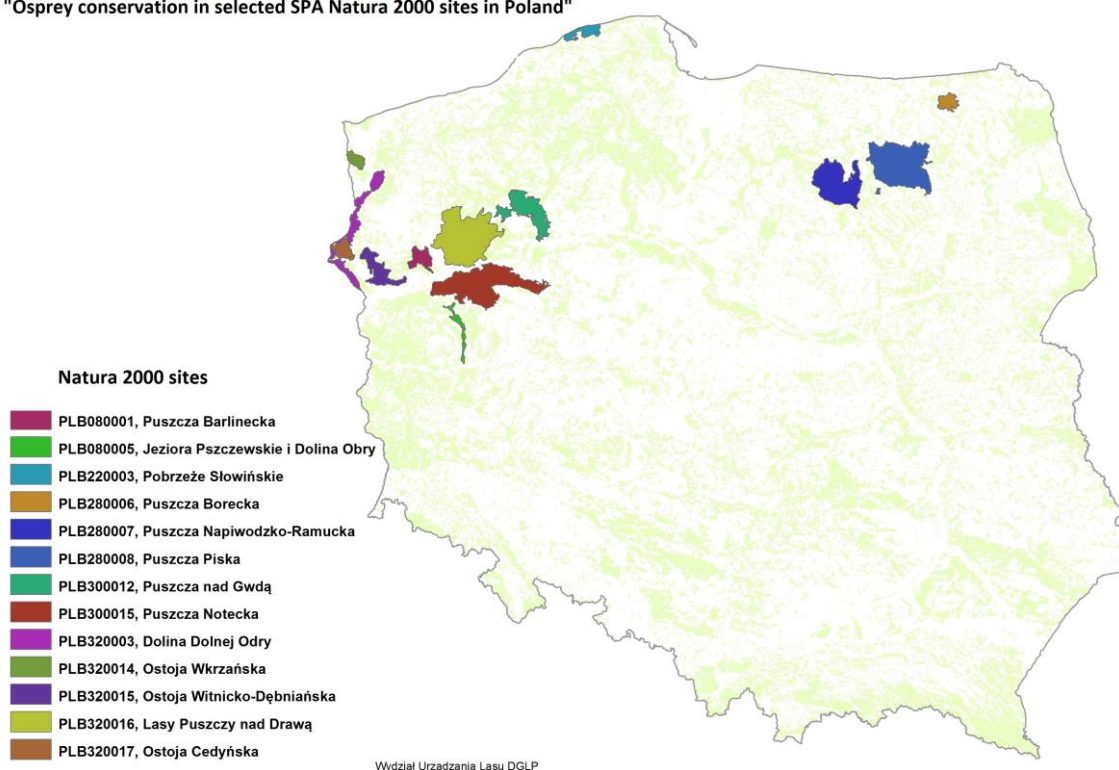
Wszystkie obszary, na których był realizowany projekt są obszarami objętymi siecią Natura 2000 zgodnie z Dyrektywą 2009.147/WE zwaną Dyrektywą Ptasią (SPA). W każdym z obszarów SPA, rybołów jest wymieniony w Standardowym Formularzu Danych.

1. Obszar PLB320003 Dolina Dolnej Odry
2. Obszar PLB320017 Ostoja Cedyńska
3. Obszar PLB320014 Ostoja Wkrzańska
4. Obszar PHB320016 Lasy Puszczy nad Drawą
5. Obszar PLB320015 Ostoja Witnicko-Dębniańska
6. Obszar PLB080005 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry
7. Obszar PLB080001 Puszcza Barlinecka

8. Obszar PLB300012 Puszcza nad Gwdą
9. Obszar PLB300015 Puszcza Notecka
10. Obszar PLB280008 Puszcza Piska
11. Obszar PLB280006 Puszcza Borecka
12. Obszar PLB280007 Puszcza Napiwodzko-Ramucka

The area of implementation of the project

"Osprey conservation in selected SPA Natura 2000 sites in Poland"

Mapa 1 - obszar realizacji projektu

5. Realizacja działań projektu LIFE

Realizacja projektu wiązała się z identyfikacją, a następnie wdrożeniem działań zapobiegających zagrożeniom dla populacji rybołowa.

Działania projektu skupiały się przede wszystkim na pełnym poznaniu wszystkich aspektów funkcjonowania populacji rybołowów w Polsce oraz na zapobieganiu zidentyfikowanym zagrożeniom dla jego populacji. Dlatego też rozpoczęto monitoring miejsc występowania rybołowów, monitoring wizyjny gniazd oraz badania nad migracją rybołowów na zimowiska.

Realizowane działania i środki

1. Analiza stanowisk

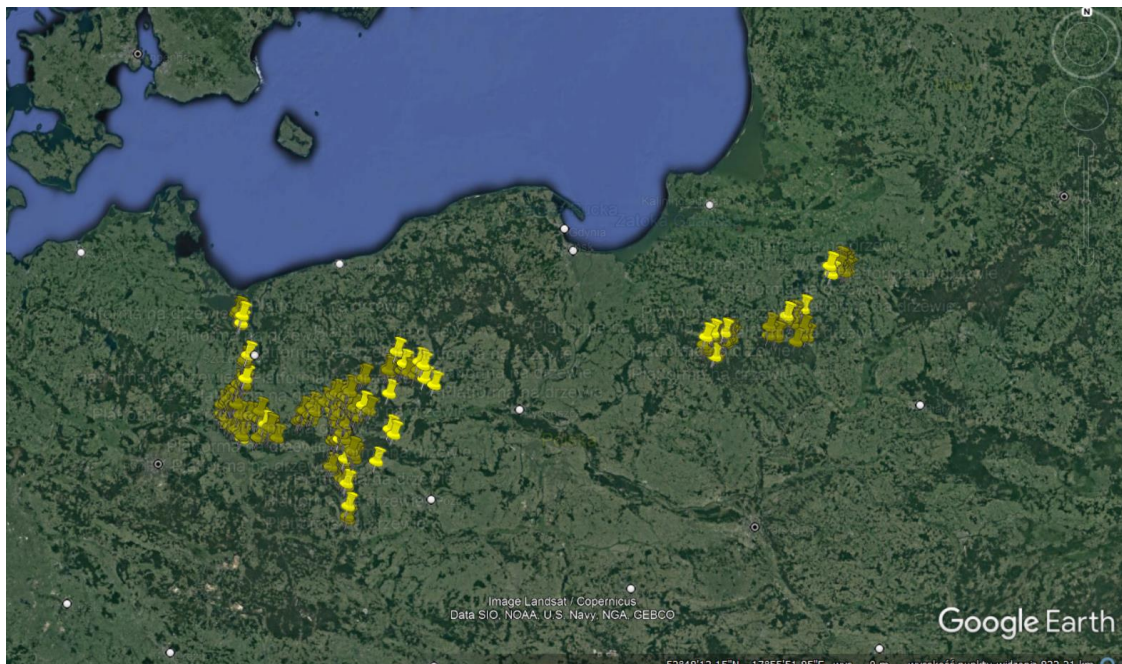
Przeprowadzono szczegółową analizę stanowisk rybołowów w podziale na stanowiska współczesne, historyczne i potencjalne. Stanowiskami współczesnymi określone są czynne stanowiska lęgowe rybołowów zgodnie z danymi zebranymi w trakcie przygotowania projektu przez partnera projektu Komitet Ochrony Orłów (do 5 lat wstecz). Stanowiska historyczne to stanowiska, w których rybołowy

były obecne w okresie od 5 do 10 lat wstecz. Stanowiska potencjalne to stanowiska wskazane przez ornitologów, jako miejsca odpowiednie dla utworzenia nowych rewirów. Przeprowadzona została kompleksowa analiza stanowisk, w których występują lub wyprowadzają lęgi rybołowcy. Weryfikacją zostały objęte drzewa gniazdowe, siedlisko je otaczające oraz miejsce stanowiące bazę pokarmową, co w przypadku rybołowców zwykle oznacza kompleksy wodne położone do 10 km od gniazda. Wskazane zostały również drzewa biocenotyczne: spoczynkowe i alternatywne, które mogą stanowić miejsce zakładania nowych gniazd. Przeanalizowane zostały również zagrożenia dla gatunku w danym siedlisku z uwzględnieniem wpływu działalności człowieka, czynników biotycznych i abiotycznych obecnych w siedlisku.

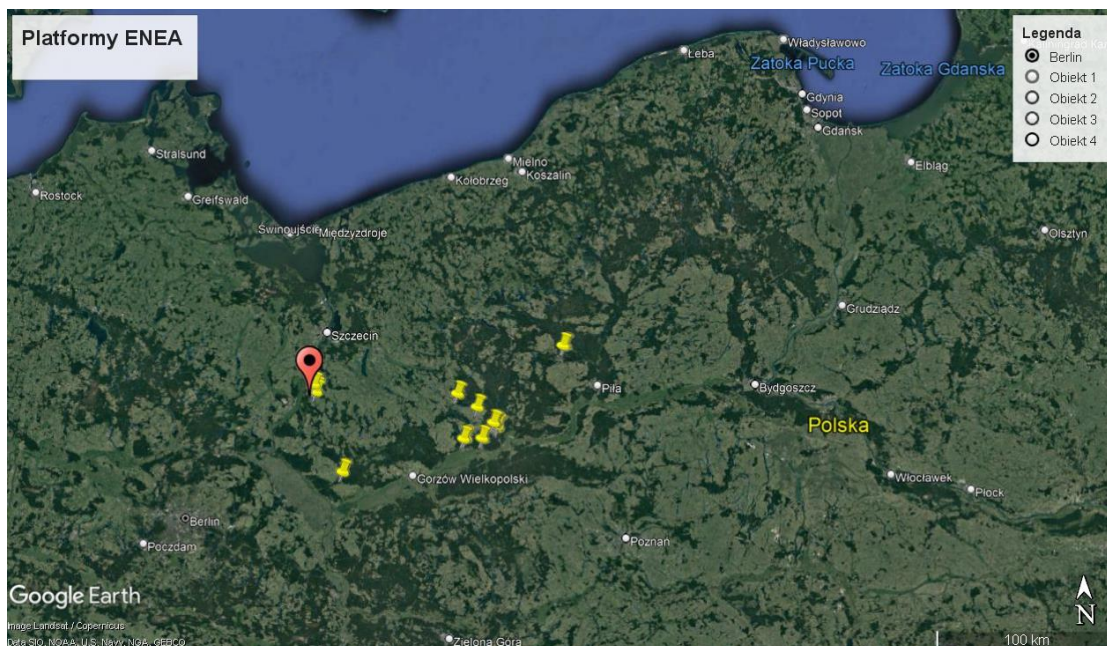
Wszystkie dane zostały zawarte w tzw. Paszportach, czyli indywidualnych opracowaniach dla każdego z czynnych stanowisk. Opracowania te zostały przekazane do Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska, na terenie których znajdują się wspomniane stanowiska. Łącznie w projekcie wykonano 33 paszporty. Dodatkowo analizami objęto 45 strefy ochrony stanowisk lęgowych rybołowców. Strefy ochrony jest więcej, niż istniejących stanowisk ponieważ są tu strefy powołane wiele lat temu, gdzie od wielu lat nie są obserwowane rybołowcy.

2. Montaż sztucznych gniazd na drzewach oraz montaż platform lęgowych na słupach

W projekcie wykonano montaż sztucznych gniazd na drzewach sąsiadujących z gniazdami lęgowymi. W pierwszej kolejności wzbogacone zostały czynne stanowiska lęgowe o sztuczne gniazda. Nowe platformy dają możliwość zmiany gniazda lęgowego i dzięki temu wyboru lepszego miejsca pod założenie lęgu. Gniazda alternatywne przeznaczone są zarówno dla par obecnie przystępujących do lęgów, jak i nowych, tych które, jak wynika z doświadczenia innych krajów osiedlają się najczęściej w pobliżu starych stanowisk. Czynnikiem sprzyjającym jest filopatryczność samców rybołowca, polegająca na silnym instynkcie do powracania w pobliże miejsc urodzenia w celu odbycia lęgów. Łącznie w projekcie zamontowano 232 gniazda na drzewach oraz 50 platform lęgowych na słupach wysokiego napięcia.

Mapa 2 - lokalizacja platform na drzewach

Mapa 3 - lokalizacja platform na słupach elektrycznych

W wielu populacjach (USA, Niemcy, Australia) nastąpił efekt „wdrukowania” ptaków na różnego rodzaju konstrukcje pochodzenia antropogenicznego, które są używane z powodzeniem do łęgów. Na obszarze dawnej NRD około 70% łęgów ma miejsce w gniazdach umieszczonych na słupach linii wysokiego napięcia. W ciągu ostatnich 5 lat w zachodniej Polsce wzrosła liczba gniazd na słupach energetycznych. W 2014 roku były to już 4 stanowiska, wszystkie na bardzo wysokich słupach linii wysokiego napięcia. Liczymy, że podobny trend nastąpi w Polsce w kolejnych latach.

3. Poprawa bazy żerowej rybołówów poprzez wzmożone zarybianie wód w zlokalizowanych łowiskach

W celu określenia zasobności jezior, które stanowią bazę żerową rybołówów przeprowadzono analizę ichtiofauny zbiorników zlokalizowanych w łowiskach rybołówów. Analizą objęto 33 jeziora. Dodatkowo wykonano analizę prowadzenia gospodarki rybackiej dla 33 stawów.

Na podstawie wykonanej analizy ichtiologicznej wytypowano 13 jezior w celu przeprowadzenia dodatkowego zarybiania odpowiednimi gatunkami ryb stanowiącymi główne pożywienie rybołówów. Działanie to było realizowane wspólnie z zarządcami jezior, w których żerują rybołowcy. Wpuszczane gatunki miały takie rozmiary i masę, żeby były atrakcyjną zdobyczą dla rybołówów. Wprowadzono krocza: szczupaka, sandacza, lina oraz karasia, czyli gatunki stanowiące najczęstsze ofiary rybołówów oraz wpływające pozytywnie na strukturę ichtiofauny jezior. Łącznie wpuszczono ponad 2 tony ryb w 13 jeziorach. Dzięki temu działaniu zwiększyła się baza żerowa, a przy tym atrakcyjność siedliska, co może wpłynąć na zwiększenie produktywności par poprzez poprawę przeżywalności większej ilości piskląt w tych regionach. Wpływ na wzrost populacji w rejonie wybranych 13 jezior oraz liczebność piskląt będą monitorowane w kolejnych latach po zakończeniu projektu.

4. Utworzenie sieci lokalnych opiekunów stanowisk rybołówów

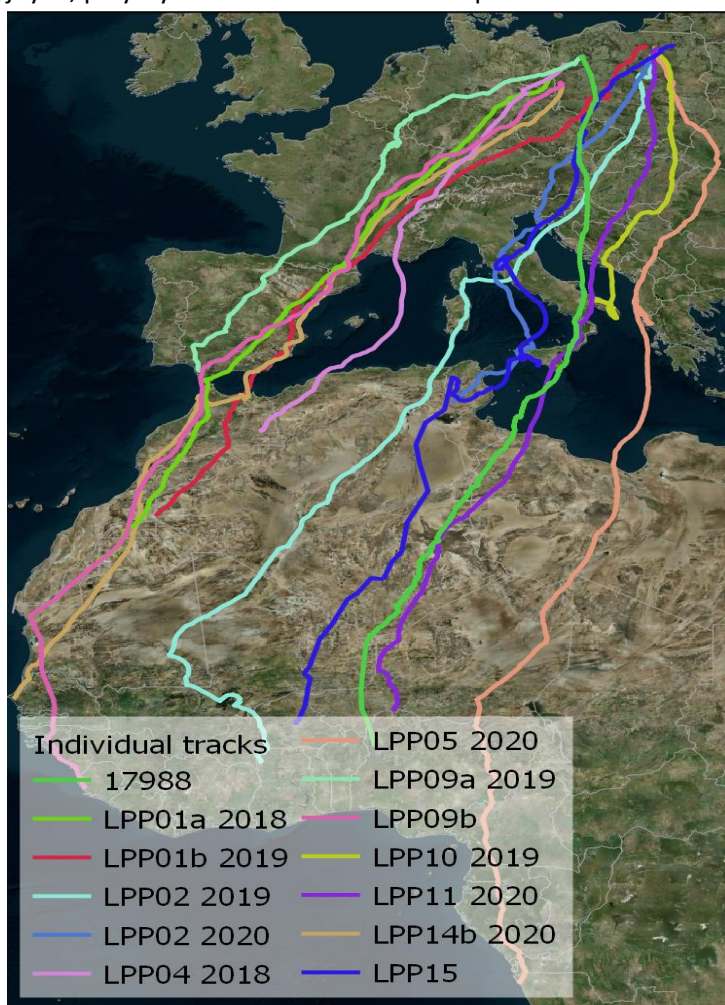
Powołaliśmy grupę 40 wolontariuszy będących opiekunami stanowisk rybołówów. W ramach zachęty, dla opiekunów ostoi zorganizowano warsztaty ornitologiczne, w trakcie których uzyskali oni specjalistyczną wiedzę dotyczącą rybołówów i innych ptaków szponiastych. Każdy lokalny opiekun

pozostawał w stałym kontakcie z ornitologiem z KOO realizującym monitoring w ramach Monitoringu Gatunków Rzadkich GIOŚ.

Głównym zadaniem opiekunów była identyfikacja ewentualnych zagrożeń w regionach występowania rybołówów, głównie na łowiskach. Przykładami może być nadmierna i nierozważna turystyka, prowadzone prace gospodarcze, zabudowa brzegów jezior, zanieczyszczenia wód, budowa farm wiatrowych na linii pomiędzy łęgowiskiem, a łowiskiem. Każdy z opiekunów zobowiązany był do odbycia wizyty w miejscach potencjalnych żerowisk rybołówów raz w miesiącu w okresie lęgowym, tj. od początku marca do końca sierpnia. Dzięki lokalnym opiekunom, zapewniona była stała kontrola nad stanowiskiem. Opiekun stanowiska wraz z ornitologiem z KOO dokonywał bezpośredniej lustracji gniazda w celu oceny jego stanu oraz sukcesu lęgowego. Około 30 opiekunów stanowisk będzie kontynuować swoje zadania po zakończeniu projektu.

5. Monitoring rybołówów z użyciem loggerów i fotopułapek

Dotychczas nie prowadzono w Polsce badań pozwalających określić trasy przelotów na teren zimowisk rybołówów gniazdujących na terenie Polski. Obecne możliwości techniczne dają szanse precyzyjnego śledzenia migracji rybołówów w trakcie corocznych migracji jesiennych i wiosennych oraz miejsc koczowania na zimowiskach. W projekcie zakupiono i zamontowano 15 loggerów satelitarnych (gps). Loggery zamontowano łącznie na 21 ptakach, z czego poznano trasy migracyjne 14 ptaków. Analiza danych pozwoliła na uzyskanie odpowiedzi na wiele znaczących pytań dotyczących rybołówów, ich tras migracyjnych, przyczyn śmiertelności w trakcie przelotów.

Map 4 – migration routes of ospreys from Poland

Drugim działaniem niezbędnym do prowadzenia skutecznej analizy zagrożeń są fotopułapki, które zostały zamontowane przy gniazdach lęgowych. Zdjęcia z fotopułapek były zbierane od 2018 roku. Zebrany materiał umożliwił szczegółową analizę fenologii lęgów, składu pokarmowego oraz różnych przyczyn braku sukcesu. Dzięki fotopułapkom wykazano presję ze strony innych ptaków drapieżnych, takich jak jastrzębie i bieliki.

6. Prowadzenie szkoleń i spotkań z udziałem ekspertów międzynarodowych

W projekcie przeprowadzone zostały dwa spotkania dla ornitologów i urzędników odpowiedzialnych za ochronę przyrody z udziałem ekspertów zagranicznych w celu nawiązania ściślejszej współpracy międzynarodowej. Zorganizowano także konferencję międzynarodową z udziałem ekspertów z Niemiec, Szkocji, Estonii, Finlandii i Łotwy. Zorganizowane w trakcie projektu dwa warsztaty z udziałem ekspertów z Niemiec, Anglii, Estonii, czy Włoch dotyczyły realizacji działań zmierzających ku dalszemu rozwojowi populacji rybołówów wykorzystujących słupy wysokiego napięcia, analizy śmiertelności i zagrożeń dla rybołówów oraz montażu gniazd. Szczególnie cenne były dyskusje dotyczące monitoringu.

7. Organizacja warsztatów dla właścicieli i zarządców obszarów wodnych

W trakcie realizacji działania przeprowadzone zostały spotkania z właścicielami stawów hodowlanych oraz zarządcami jezior, w pobliżu których znajdują się stanowiska rybołówów. Spotkania miały na celu wzrost wiedzy o wykorzystaniu stawów hodowlanych i jezior przez rybołowów. Przedstawione były zagrożenia, jakie występują dla rybołowa na akwenach wodnych użytkowanych gospodarczo. Warsztaty prowadzone były przez specjalistów w zakresie prowadzenia zrównoważonej gospodarki rybackiej oraz przez ornitologów.

8. Działania edukacyjne komunikacyjne skierowane do dzieci i młodzieży

W celu podniesienia wiedzy dzieci i młodzieży przeprowadzono dwa konkursy dla uczniów szkół podstawowych z wiedzy o rybołowach. W konkursach wzięło udział kilkadziesiąt szkół z terenów objętych działaniami projektu.

Do szkół podstawowych, zarówno tych biorących udział w konkursach, jak i innych zainteresowanych działaniami projektu skierowane zostały materiały dydaktyczne w postaci podręczników ochrony rybołówów. Dodatkowo przygotowano scenariusze edukacyjne, które stanowią przydatne materiały dla nauczycieli, którzy chcieliby poprowadzić zajęcia edukacyjne dla dzieci na temat ochrony ptaków drapieżnych i rybołówów.

9. Dodatkowe działania promocyjne

W celu zwiększenia zainteresowania mediów realizacją projektu, wzrostu wiedzy społeczeństwa o rybołowach oraz realizowanych w projekcie działaniach prowadzono wiele dodatkowych działań promocyjnych nieopisanych w projekcie. Działania te wynikały ze strategii komunikacji z grupami docelowymi. Strategie przygotowywane we współpracy z ekspertami z Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych określały, jakie działania i do kogo skierowane powinny być przygotowane w ramach projektu. Wśród działań najciekawsze i mające największy rozgłos było przygotowanie filmu na temat realizowanego projektu, który miał swoją emisję w Pierwszym Programie Telewizji Polskiej oraz muralu przedstawiającego rybołowa. Mural powstał w Pile, ponieważ w okolicy tego miasta znajdują się 4 stanowiska rybołówów.

6. Osiągnięte efekty projektu

Realizacja projektu ochrony zagrożonego gatunku wymaga czasu i cierpliwości, zanim możliwe będzie wykazanie efektów ekologicznych podejmowanych działań. W przypadku tak rzadkiego gatunku, który w Polsce utrzymuje się na granicy trwałości populacji, każdy czynnik, często niezależny od działalności człowieka, może mieć negatywny wpływ na liczebność.

Dzięki realizacji projektu zyskaliśmy znaczący przyrost wiedzy o populacji rybołowa w Polsce, uwarunkowaniach i zagrożeniach, z jakimi się boryka. Badania nad migracjami rybołowa czy jego bazą pokarmową mają duże znaczenie dla dalszych działań na rzecz ochrony gatunku. Przełomowe są analizy dotyczące śmiertelności, w szczególności upadków powodowanych przez inne ptaki drapieżne.

Rezultaty – wskaźniki osiągnięcia rezultatów

- a) Opracowanie wytycznych dla ochrony gatunku na terenie Polski oraz opracowanie wytycznych dla ochrony rybołowa na terenie Europy Środkowej.
- b) Montaż 50 gniazd na słupach linii wysokiego napięcia oraz 232 gniazd na drzewach.
- c) Określenie zapotrzebowania bazy żerowej w rejonie występowania rybołowów, poprzez przeprowadzony szczegółowy monitoring 33 jezior i 33 stawów oraz analizę operatów rybackich.
- d) Uzyskanie przebiegu tras migracyjnych dla rybołowów w wyniku montażu 15 loggerów gps.
- e) Przeprowadzenie 2 konkursów w ramach World Osprey Week.
- f) Organizacja 6 warsztatów dla środowiska rybackiego i wypracowanie wytycznych dla zrównoważonej gospodarki rybackiej w rejonie występowania rybołowów.
- g) Wypracowanie zasad prowadzenia działań zapobiegającym kłusownictwu na gatunkach zagrożonych

Podsumowując wyniki monitoringu przeprowadzonego w trakcie trwania projektu, uważamy, że realizacja projektu znacząco przyczyniła się do poprawy i wzrostu stanu populacji rybołowa w Polsce. Osiągnięciem projektu jest zatrzymanie spadku, a następnie odwrócenie trendu populacji rybołowa. Liczebność rybołowa zaczęła wzrastać od 2018 roku. Do 2021 roku szacujemy 25% wzrost liczby stanowisk par rybołowów. Licząc stanowiska rybołowa, na których zaobserwowano przynajmniej jednego ptaka, liczba zajętych stanowisk wzrosła o 53% w latach 2014-2021. Mamy nadzieję, że będzie to utrzymujący się trend w kolejnych latach.

Daje to optymistyczną perspektywę na przyszłość co do dalszych losów populacji rybołowa w Polsce. Zakładamy, że działania rozpoczęte w projekcie będą owocować w kolejnych latach, co oznacza, że populacja rybołowa będzie nadal rosła.